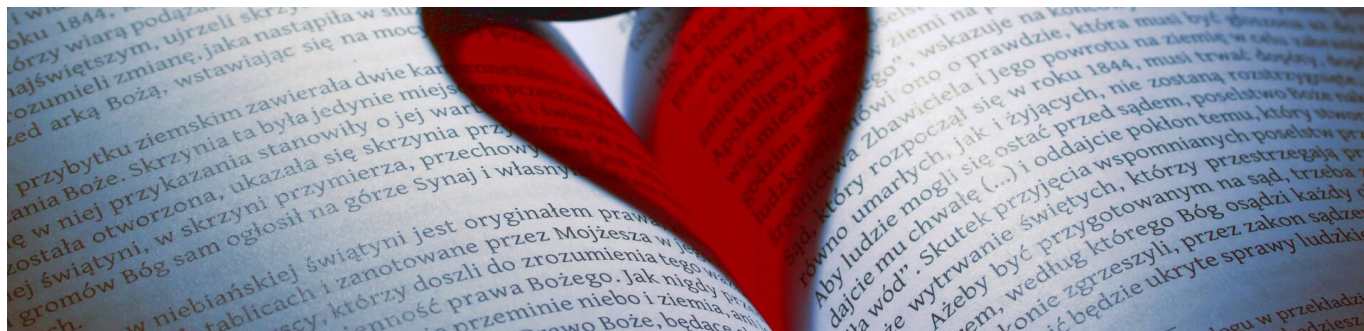

Śpiewak nadniemieńskiej Laury. Obraz miłości idealnej w *Sonetach odeskich* Adama Mickiewicza

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Adam Mickiewicz, *Ranek i wieczór*, [w:] tegoż, *Sonety i inne wiersze z czasów odeskich*, Warszawa 1905, s. 23.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Do Laury*, [w:] tegoż, *Sonety i inne wiersze z czasów odeskich*, Warszawa 1905, s. 20–21.
- Źródło: Czesław Zgorzelski, *O sonetach odeskich*, [w:] tegoż, *O sztuce poetyckiej Mickiewicza, Próby zbliżeń i uogólnień*, Warszawa 1976, s. 237.
- Źródło: Jerzy Weinberg, *Petrarkizm Mickiewicza*, [w:] *Petrarka a jedność kultury europejskiej*, red. M. Febbo, P. Salwa, Warszawa 2005, s. 510.

Śpiewak nadniemieńskiej Laury. Obraz miłości idealnej w *Sonetach odeskich* Adama Mickiewicza

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Adam Mickiewicz nawiązał w cyklu *Sonetów odeskich* do słynnych liryków włoskiego poety, Francesca Petrarki. Przejął z nich m.in. imię wielbionej kobiety, Laury. Nic w tym dziwnego, skoro sonety Petrarki stanowiły zwłaszcza dla poetów romantycznych arcywzór poetyckiego uwznioślenia miłości jako Boskiego natchnienia. Jak stwierdza Jerzy Weinberg, pod piórem polskiego wieszczka doszło jednak do przemiany

((Jerzy Weinberg

Petrarkizm Mickiewicza

niecio papierowej Laury z Avinionu w jakby sprowadzoną na ziemię Laurę Nadniemeńską.

Źródło: Jerzy Weinberg, *Petrarkizm Mickiewicza*, [w:] *Petrarka a jedność kultury europejskiej*, red. M. Febbo, P. Salwa, Warszawa 2005, s. 510.

Poeta, nawiązując żywy i twórczy dialog z tradycją renesansu, wykreował obraz kobiety idealnej, uwiecznionej i uświęconej dzięki sile miłości. Jednocześnie wpisał ją w rodzimy krajobraz. Dzięki temu przestała być jedynie ikoną kobiecości widzianej oczyma poety, lecz raczej nabrała cech konkretnej, poznanej w rzeczywistości osoby.

Twoje cele

- Przeanalizujesz i nazwiesz przeżycia wewnętrzne postaci mówiącej w utworze.
- Wskażesz w tekście środki artystycznego wyrazu i wyjaśnisz ich funkcję.
- Wyjaśnisz, na czym polega apoteoza miłości w *Sonetach odeskich*.
- Wskażesz w *Sonetach odeskich* elementy petrarkizmu.

Przeczytaj

Sonety odeskie Adama Mickiewicza powstały w latach 1825–1826 podczas pobytu wieszczki w Odessie i Moskwie. Cykl poetycki, składający się z 22 utworów, został wydany w Moskwie w 1826 roku, razem z *Sonetami krymskimi*. Mickiewicz sięgnął po gatunek sonetu, który zrodził się we Włoszech w XIII wieku. Twórcy romantyczni znali słynne *Sonety do Laury* włoskiego poety Francesca Petrarke, które stały się wzorem kunsztownego mówienia o miłości. Wiemy, że Mickiewicz czytał je w oryginale, oprócz nich tłumaczył także *kancony* Petrarke.

Czesław Zgorzelski pisze na temat cyklu odeskich sonetów Mickiewicza:

((Czesław Zgorzelski

O sonetach odeskich

Znać w nim rękę sztukmistrza, który nie zamierza bynajmniej ukryć swego działania. Wręcz odwrotnie: chodzi mu wyraźnie o poetyckie ujęcia, o kunsztowną literacką oprawę utworów. Odzywa się w tej grupie sonetów bogata tradycja kilku stuleci, dźwięczą echa *petrarkowskiej* metody w ujmowaniu smutków i rozkoszy idealnej miłości.

Źródło: Czesław Zgorzelski, *O sonetach odeskich*, [w:] tegoż, *O sztuce poetyckiej Mickiewicza, Próby zbliżeń i uogólnień*, Warszawa 1976, s. 237.

Fresk przedstawiający Francesco Petrarke i Laurę
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Sonety odeskie zawierają teksty w pewnym stopniu inspirowane *Sonetami do Laury* Francesca Petrarke. Mickiewicz w swoim cyklu świadomie i konsekwentnie nawiązywał do formy klasycznego sonetu włoskiego, a całość poprzedził zapisanym w języku oryginału mottem zaczerpniętym z sonetu Petrarke: *quand'era in parte altr'uom da quel ch'io sono* („kiedy byłem po części

Fragment litografii przedstawiającej młodego Adama Mickiewicza

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

innym człowiekiem, niż dzisiaj”). Bohaterka kilku utworów Mickiewicza nosi wręcz imię i cechy Laury; niektóre z nich to parafraza wierszy włoskiego mistrza (m.in. sonety *Błogosławieństwo*, *Ranek*). Dlatego też *Sonety odeskie* można uznać za jedną z romantycznych prób modernizacji petrarkizmu, czyli prądu w liryce europejskiej, który dążył do naśladowania stylu poezji Petrarke. Utwory włoskiego poety stały się bowiem dla Mickiewicza wzorcem sonetu miłosnego i źródłem inspiracji.

Adam Mickiewicz

Do Laury

Ledwie cię zobaczyłem jużem się

zapłonił,

W nieznanym oku dawnej znajomości pytał;

I z twych **jagód** wzajemny rumieniec wykwił,

Jak z róży, której piersi **zaranek** odsłonił.

Ledwieś piosnkę zaczęła, jużem łzy uronił,

Twój głos wnikał do serca i za duszę chwytał;

Zdało się, że ją anioł po imieniu witał

I w zegar niebios chwilę zbawienia zadzwonił.

O luba! niech twe oczy przyznać się nie boją;

Jeśli cię mym spojrzeniem, jeśli głosem wzruszę:

Nie dbam, że los i ludzie przeciwko nam stoją,

Że uciekać i kochać bez nadziei muszę.

Niech ślub ziemski innego darzy ręką twoją,

Tylko wyznaj, że Bóg mi poślubił twą duszę.

Źródło: Adam Mickiewicz, *Do Laury*, [w:] tegoż, *Sonety i inne wiersze z czasów odeskich*, Warszawa 1905, s. 20–21.

Słownik

(wł. *canzone* – pieśń) – jedna z najstarszych form poezji włoskiej; rodzaj pieśni, której tematem była najczęściej miłość; najbardziej znani twórcy gatunku to Dante Alighieri i Francesco Petrarca

sonet

(łac. *sonare* – wydawanie dźwięku, brzmienie, dźwięczenie, wł. *sonnetto*) – gatunek liryczny, który zrodził się we Włoszech ok. XIII wieku; utwór poetycki zbudowany z dwóch strof czterowersowych (o rymach okalających w układzie ABBA) i dwóch trójwersowych (o układzie rymów CDC DCD lub CDE CDE). W klasycznej formie dwie pierwsze strofy mają charakter opisowy, a dwie ostatnie – refleksyjny

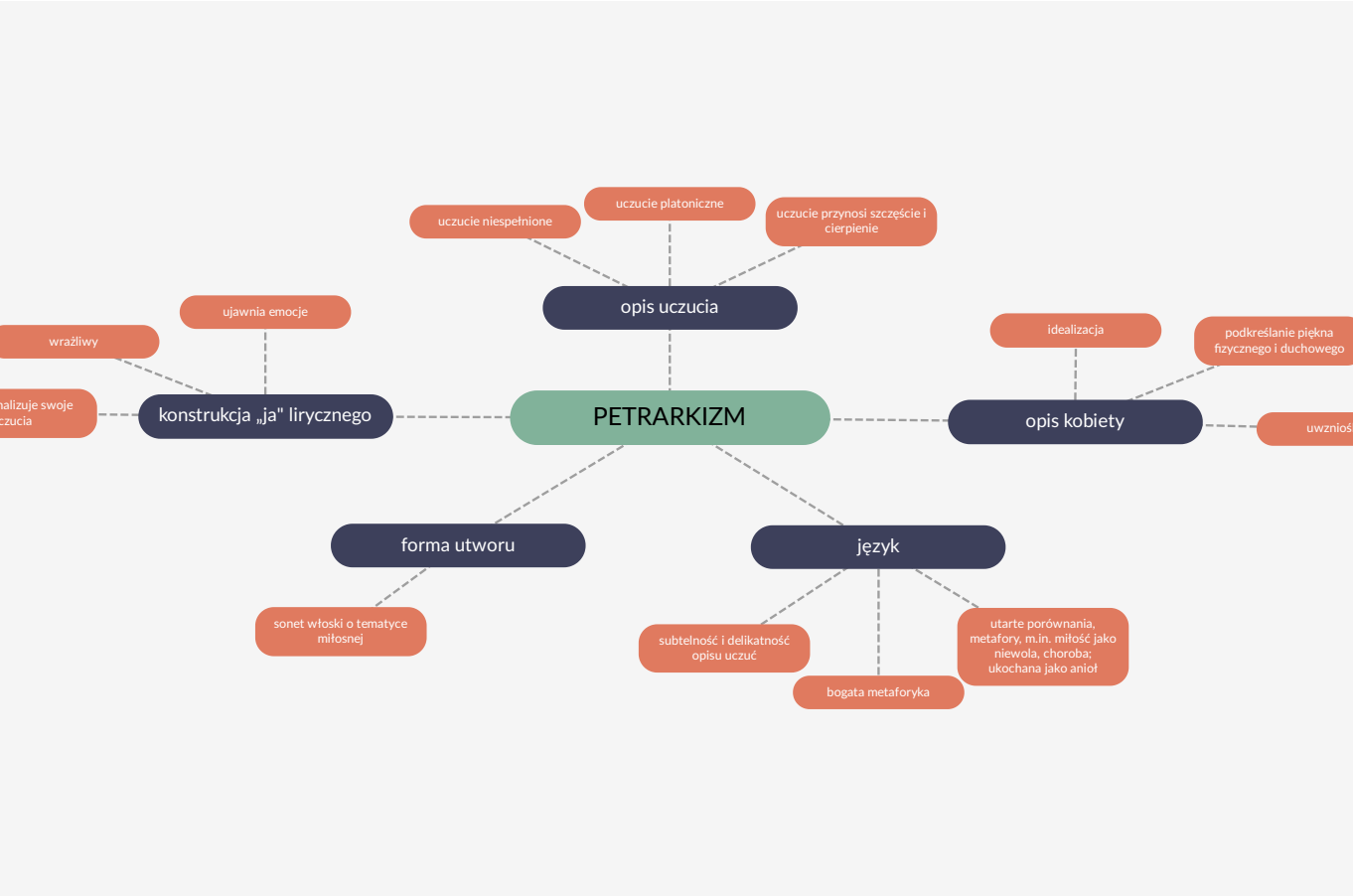
petrarkizm

tendencja literacka, polegająca na naśladowaniu twórczości renesansowego poety Francesca Petrarki jako wzorca poezji miłosnej; przedmiotem naśladowania może być forma tekstu, model liryki, leksyka, frazeologia, topika, obrazowanie; petrarkizm był zjawiskiem niemal powszechnym w twórczości poetów dojrzałego i późnego renesansu (np. Jan Kochanowski, Sebastian Grabowiecki), jak i romantyzmu (np. Lord Byron, Juliusz Słowacki)

Mapa myśli

Polecenie 1

Na podstawie informacji podanych na mapie myśli scharakteryzuj petrarkizm jako określony styl oraz nurt literacki.

Polecenie 2

Wskaż elementy petrarkizmu w utworze Adama Mickiewicza *Ranek i wieczór*.

((Adam Mickiewicz

Ranek i wieczór

Słońce błyszczy na wschodzie w chmur ognistych wianku,
A na zachodzie księżyc blade lice mroczy,
Róża za słońcem pączki rozwinięte toczy,
Fijołek klęczy zgięty pod kroplami ranku.

Laura błysnęła w oknie, ukląknęłam na ganku;
Ona, muskając sploty swych złotych warkoczy,
«Czemu — rzekła — tak rano smutne macie oczy,
I miesiąc, i fijołek, i ty, mój kochanku?»

W wieczór przyszedłem nowym bawić się widokiem;
Wraca księżyc, twarz jego pełna i rumiana,
Fijołek podniósł listki otrzeźwione mrokiem;

Znowu stanęła w oknie moja ukochana,
W piękniejszym jeszcze stroju i z weselszym okiem,
Znowu u nóg jej klęczę — tak smutny jak z rana.

Źródło: Adam Mickiewicz, *Ranek i wieczór*, [w:] tegoż, *Sonety i inne wiersze z czasów odeskich*, Warszawa 1905, s. 23.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij podane związki frazeologiczne, a następnie sformułuj wniosek dotyczący sposobu ukazania w nich miłości.

umierać z miłości

miłość dodaje skrzydeł

miłość od pierwszego wejrzenia

ślepa miłość

Wniosek:

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z sonetem Adam Mickiewicza *Do Laury*, a następnie oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń.

Zdanie	Prawda	Fałsz
Utwór to klasyczny sonet włoski.	☐	☐
Utwór należy do liryki zwrotu do adresata.	☐	☐
Utwór należy do liryki pośredniej.	☐	☐
Utwór jest przykładem liryki autotematycznej.	☐	☐

Ćwiczenie 3

Określ sytuację liryczną w utworze *Do Laury* Adama Mickiewicza. W tym celu uzupełnij tabelę.

Kto mówi?	
Do kogo mówi?	
O czym mówi?	
W jaki sposób mówi?	

Ćwiczenie 4

Postać mówiąca odwołuje się w swojej wypowiedzi do zmysłu wzroku i słuchu. Scharakteryzuj doznania miłosne związane z tymi zmysłami.

Ćwiczenie 5

Omów sposób ukazania w utworze *Do Laury* ukochanej kobiety. W tym celu wypisz z utworu przykłady wskazanych środków stylistycznych i określ ich funkcje.

Środek stylistyczny	Cytat	Funkcja
epitet		
metafora		
porównanie		
apostrofa		

Ćwiczenie 6

Wyjaśnij, co symbolizuje anioł i w jakim celu zestawia się go z bohaterką sonetu *Do Laury*.

Ćwiczenie 7

Scharakteryzuj model miłości ukazany w sonecie *Do Laury*. Za pomocą argumentów oraz fragmentów wiersza rozstrzygnij, czy jest to typowy przykład miłości romantycznej.

Ćwiczenie 8

Sformułuj co najmniej dwa argumenty, w których potwierdzisz tezę, że bohater sonetu *Do Laury* to typowy bohater romantyczny.

Ćwiczenie 9

Sformułuj dwa argumenty rozstrzygające, czy sonet *Do Laury* zawiera elementy petrarkizmu, a następnie wyjaśnij, dlaczego ten styl zyskał popularność w epoce romantyzmu.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Śpiewak nadniemieńskiej Laury. Obraz miłości idealnej w *Sonetach odeskich* Adama Mickiewicza

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne (językiem ucznia):

- przeanalizuje i nazwiesz przeżycia wewnętrzne postaci mówiącej w utworze;
- wskażesz w tekście środki artystycznego wyrazu i objaśnisz ich funkcję;
- wyjaśni, na czym polega apoteoza miłości w *Sonetach odeskich*;
- wskaże w *Sonetach odeskich* elementy petrarkizmu.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- śniegowa kula.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel zapoznaje uczniów z tematem lekcji i wspólnie z uczniami ustala cele zajęć i kryteria sukcesu.
2. Nauczyciel udostępnia uczniom e-materiał. Uczniowie zapoznają się z treścią sekcji „Wprowadzenie” i „Przeczytaj”.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie dzielą się na dwie grupy. Każda z nich przygotowuje czytanie dramatyczne jednego utworu: *Do Laury* i *Ranek i wieczór*. Nauczyciel prosi uczniów o przygotowanie czytania w taki sposób, żeby każdy z utworów był odczytany przez więcej niż jedną osobę. Sposób podziału wierszy między odczytujących (według strof, według okresów retorycznych, inny) – według uznania uczniów.
2. Uczniowie, korzystając z telefonów z dostępem do internetu, odszukują sonety Petrarki. Zapoznają się z wybranymi utworami, następnie podsumowują, czym jest petrarkizm:
Zjawisko kulturowe polegające na naśladowaniu modelu opisu miłości oraz opisu kobiety, obecne w literaturze europejskiej (zwłaszcza od XVI wieku). Ten model, za pomocą takich środków stylistycznych, jak antytezy, oksymorony, pytania retoryczne i wykrzyknienia, ukazywał:
 - dziwny stan miłosny – niewytłumaczalny, pełen sprzeczności, kojarzony też ze śmiercią,
 - ideał piękna kobiety.
3. Uczniowie przechodzą do sekcji „Sprawdź się”. Indywidualnie wykonują ćwiczenia 1, 2 i 3. Nauczyciel weryfikuje poprawność odpowiedzi.
4. Uczniowie dobierają się w pary i wykonują ćwiczenia 4, 5, 6, 8 oraz 9. Przedstawiciel zespołu przedstawia rozwiązania po upływie określonego przez nauczyciela czasu.
5. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenie nr 7 (sekcja „Sprawdź się”). Następnie łączą się w pary, potem w czwórki (metoda kuli śniegowej). Dyskutują na temat modelu miłości ukazanego w sonecie *Do Laury*. Zapisują swoje opinie. Po wykonaniu zadania nauczyciel prosi o przedstawienie wniosków i ewentualny komentarz.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie w kilkusobowych grupach wykonują polecenia z sekcji „Mapa myśli”. Chętna osoba przedstawia odpowiedzi.
2. Uczniowie wraz z nauczycielem podsumowują informacje na temat *Sonetów odeskich*.

Praca domowa:

1. Omów zjawisko kultu kobiety w sztuce i obyczaju polskim i europejskim.

Materiały pomocnicze:

- *Album Mickiewicz*, Haydamaki, Stasiuk (PUGU art 2018) zawierający interpretacje muzyczne sonetów Mickiewicza, m.in. *Burzy, Pielgrzyma i Stepów akermkańskich*
- *Literatura polska: przewodnik encyklopedyczny*, red. Julian Krzyżanowski, Czesław Hernas. T. 2: N-Ż. Warszawa, 1991.

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Mapa myśli” do podsumowania lekcji.